

Motion till riksdagen 2018/19:371

av **Amineh Kakabaveh (V)**

Kurdistan

Förslag till riksdagsbeslut

1. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör understödja de strävanden till ett demokratiskt styre som finns i provinsen Rojava, vilka kan tjäna som modell för ett framtida demokratiskt i Syrien, och tillkännager detta för regeringen.
2. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige särskilt bör inrikta sig på att stödja kvinnornas strävanden i en demokratisk utveckling i Rojavaprovinsen och tillkännager detta för regeringen.
3. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör skärpa sin kritik mot den turkiska regeringen för dess brott mot demokratins principer och bristande respekt för mänskliga rättigheter, särskilt gällande kurderna, och tillkännager detta för regeringen.
4. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i internationella sammanhang bör agera för att förhindra att den kurdiska befolkningen och andra folkgrupper i Turkiet, såsom armenier, aleviter, assyrier, zaza med flera, utses till syndabockar och paria för att dölja AKP-regeringens oförmåga att medverka till fred genom att respektera kurdernas och andra folkgruppers demokratiska och mänskliga rättigheter, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
5. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige bör kräva att den turkiska regeringen häver det undantagstillstånd som den infört och som hårt drabbar den kurdiska befolkningen samt friger alla politiska fångar inklusive såväl regeringskritiska journalister som inspärrade oppositionella samt HDP:s parlamentariker och partiledare, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
6. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige inom EU bör verka för att fredssamtal inleds mellan den turkiska regeringen och PKK och tillkännager detta för regeringen.
7. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i enlighet med folkrättens principer kraftfullt bör värna om kurdiska folkets självbestämmanderätt och hävda dess rätt att existera och tillkännager detta för regeringen.

8. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige i sina kontakter med Kurdistan Irak bör verka för att rättsstatens principer respekteras och att den politiska makten i Kurdistan Irak tydligt skiljs från den dömande makten och tillkännager detta för regeringen.
9. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige, om en kurdisk stat i Kurdistan Irak bildas, i sin biståndsverksamhet och andra sammanhang bör stödja det kurdiska folket i dess strävan att skapa en rättsstat med ett folkligt och demokratiskt styrelseskick och tillkännager detta för regeringen.
10. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om stöd till byggandet av självständiga fackliga och folkliga organisationer så att det civila stärks och tillkännager detta för regeringen.
11. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att kvinnornas rättigheter och deras ställning i ovannämnda skapande av folkliga organisationer bör respekteras och beaktas och tillkännager detta för regeringen.
12. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att Sverige kraftfullt bör understödja de krafter inom befolkningen i Kurdistans alla fyra delar (Bashor, Bakur, Rojhalat och Rojava) som kämpar för kvinnors rättigheter och mot traditionellt betingade patriarkala strukturer som innebär inskränkningar av kvinnors rättigheter och i vilka – liksom i många andra länder i regionen – hedersförtrycket utgör en väsentlig del, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
13. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen i sina kontakter med den iranska regimen ständigt bör kräva att den iranska regimen upphör med förföljelserna av politiskt oppositionella och med avrättningarna av kurdiska regimotståndare och tillkännager detta för regeringen.
14. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att en mycket strikt uppförandekod ska gälla för de svenska företag som avser att investera i Iran, vilken innebär att företagen respekterar mänskliga rättigheter, inberäknat rättigheter för de anställda vid de svenska företagen att förhandla med arbetsgivaren om löner och arbetsvillkor i enlighet med ILO:s kärnkonventioner, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
15. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att den svenska regeringen bör verka för att svenska företag som vill investera i Iran gör det i de eftersatta kurdiska områdena så att arbetstillfällen skapas där, och detta tillkännager riksdagen för regeringen.
16. Riksdagen ställer sig bakom det som anförs i motionen om att det kurdiska folket och andra minoriteter i Kurdistan Iran bör få sina rättmätiga kulturella, demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter förverkligade och tillkännager detta för regeringen.

Kurdistan – ett styckat land

Kurderna är den största nationen i världen som inte har en egen stat. I de länder där de lever är de på flera sätt diskriminerade av statsmakten när det gäller kulturella, politiska, mänskliga och demokratiska rättigheter.

Det område i Mellanöstern där kurderna lever uppdelades efter ottomanska rikets fall efter första världskriget av kolonialmakterna i tre delar som senare kom att tillhöra fyra olika statsbildningar – Turkiet, Irak, Iran och Syrien.

Kurderna har i de statsbildningar som skapats av koloniala och imperialistiska makter varit ett diskriminerat och förföljt folk, trots att internationella rättsinstanser vid flera tillfällen i olika sammanhang tillerkänt kurderna nationell självbestämmanderätt.

Först med att uppmärksamma det kurdiska folkets belägenhet i den svenska riksdagen var vpk-riksdagsmannen Oswald Söderqvist som 1978 lade en motion om kurdernas situation. Vänsterpartiet har alltsedan dess stött kurdernas mänskliga rättigheter och deras nationella självbestämmanderätt.

Kurdernas situation i Syrien

Kurderna i Syrien lever i landets norra delar som heter Rojava. De har under decennier varit diskriminerade av Baath-regimen ledd av Hafez al Assad, som slog ned all opposition och vid flera tillfällen genomförde massakrer på oppositionella för att befästa sin makt. Hans efterträdare Bashar al Assad har fortsatt att uppträda på samma sätt. Länge lovade han reformer, men genomförde aldrig några. Mest utsatta för Baath-regimens förtryck har varit kurder, assyrier och andra minoriteter som har krävt sina rättigheter. En stor del av den kurdiska befolkningen i landet har i decennier betraktats och behandlats som statslösa och har således saknat medborgerliga rättigheter. Statslösheten har dessutom gått i arv. Barn till statslösa kurder blir även de statslösa, trots att de är födda i Syrien. Den syriska regeringen har under lång tid i likhet med Saddam Hussein i Irak bedrivit en arabiseringspolitik, i vilken ingått påtvingade folkomflyttningar av kurderna från deras hemtrakter till andra delar av landet.

Den s.k. arabiska våren 2011 spred sig även till Syrien. Stora människomassor i Damaskus krävde i stora fredliga demonstrationer demokrati och mänskliga rättigheter. Dessa spred sig sedan till andra städer. Regimen bemötte demonstrationerna med grovt våld. Oppositionen utgjorde dock inte någon välorganiserad kraft utan splittrades i olika riktningar, vilka var för sig fick stöd från olika stater i Mellanöstern. Stormakterna, USA och Ryssland, engagerade sig på olika sidor i konflikten för att vinna inflytande. I den turbulenta situation som uppstod skapades den islamistiska och fundamentalistiska terrororganisationen IS/Daesh, som hade en rad snabba militära framgångar och bedrev en omfattande terror i de områden man erövrade. När det gällde organisationens behandling av kvinnor kan den närmast beskrivas som bestialisk.

I den syriska provinsen Rojava mötte dock IS/Daesh för första gången på allvar ett motstånd. I Rojava var befolkningen till största delen kurdisk, men där lever även araber, assyrier och andra minoriteter. Alla folkgrupper i provinsen ställde dock upp tillsammans i kampen mot IS/Daesh. Kampen mot IS/Daesh var svår. Kurder, inte minst kvinnliga peshmarga ur YPG-gerillan i de icke-syriska områdena av Kurdistan, ville skynda till undsättning, men hindrades av den turkiska regeringen med hänvisning till att det skulle leda till att den kurdiska organisation PKK, som av EU stämplat som terrororganisation, skulle utnyttja situationen för att ”destabilisera” läget i Turkiet. Samtidigt avslöjade dock den turkiska tidning Cumhuriyet att den turkiska säkerhetstjänsten levererat vapen till IS/Daesh. Den för president Erdogan obekväma

tidningens ledning och journalister sitter på grund av dessa avslöjanden idag i fängelse eller befinner sig på flykt utomlands.

Utmärkande för motståndet i den syriska provinsen är att de som bjöd motstånd mot IS/Daesh gjorde det tillsammans oavsett etnisk eller religiös tillhörighet. Ett annat utmärkande drag för motståndet var att under kampens gång byggde YPG och YPJ av de kurdiska rörelserna upp egna institutioner med en demokratisk struktur, där kvinnor har stark ställning, ingen skulle vara diskriminerad. Särskilt bör man notera att en stor del av de som deltog i de väpnade striderna mot Daesh/IS, bl.a. i striderna kring Kobane och i andra delar av Rojavaprovinsen, var kvinnor från YPG-gerillan omkring 45 procent.

I andra delar av världen har man kunnat se att kvinnorna ofta, efter att de deltagit i befrielsekampen mot en ockupant eller diktator och kämpat på samma sätt som männen, återvänt, eller förmåtts att återvända, till sin tidigare underordnade roll i hemmet, lämnat politiken, inte tagit del i samhällsutvecklingen och snart förlorat inflytande över den.

Utvecklingen i Rojava påstods av president Erdogan – som förklarar att ”demokrati är inte målet” utan något annat, som dock aldrig öppet förklarar och uttryckt aggressiva uttalanden mot feminism och kvinnofrigörelse och menar att kvinnors plats är i hemmet och att föda flera barn – som ett hot mot Turkiet.

Det skulle vara tragiskt om det embryo till en demokratisk utveckling som skapats i en ohyggligt svår situation i Rojava gick om intet – särskilt tragiskt vore det i Mellanöstern där kvinnor diskrimineras av staterna, av det juridiska systemet och är utsatta för hederskulturen. En diskriminering som sanktioneras i en del av ländernas lagstiftning.

I Rojava i Syrien skapade kurderna tillsammans med andra folkgrupper lokal och regional demokrati där både män och kvinnor, såväl unga som vuxna, är delaktiga i styret av provinsen. Allt är naturligtvis inte perfekt men demokrati byggs inte på en dag i ett land och i en region där diktatur och islamisk fundamentalism, krig och folkmord ägt rum. Den syriska staten är fortfarande i krig, och kurderna och andra minoriteter lever ständigt under hot och utsätts för attacker.

Jag menar att Sverige inte bara bör protestera mot Turkiets intrång på syriskt territorium som är ett folkrättsbrott. Jag menar också att Sverige bör understödja de strävanden till att utveckla det demokratiska styret som finns i Rojava, vilket kan tjäna som modell för ett framtida demokratiskt Syrien.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Jag anser vidare att Sverige särskilt bör inrikta sig på att stödja kvinnornas strävanden i en demokratisk utveckling i Rojavaprovinsen.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Kurdernas situation i Turkiet

EU fick 1987 en ansökan från Turkiet om medlemskap i unionen. Förhandlingar med Turkiet inleddes i vilka EU inför ett medlemskap ville se en förbättrad situation när det gällde bl.a. demokrati och mänskliga rättigheter. 1993 antog EU de s.k. Köpenhamns-kriterierna, vilka Turkiet skulle uppfylla för att kunna bli medlem i EU. Vissa ändringar i lagstiftningen gjordes av det turkiska parlamentet, men konstitutionen bygger fortfarande på att Turkiet är en nation, med en flagga, en religion och ett enda språk,

vilket med emfas understrukits av president Erdogan. Erdogan lovade reformer innan han grep makten, men mycket lite inträffade i praktiken.

Undertryckandet av den kurdiska befolkningen och andra oppositionella har en lång historia och har periodvis antagit formen av ett lågintensivt krig mellan regeringen och PKK, som av EU stämplats som terrororganisation. Detta krig fördes även tidvis på irakiskt territorium.

Man kan förhålla sig kritisk till PKK:s kampmetoder precis statens terrorism men PKK:s organisation har likafullt ett folkligt stöd bland kurderna och vill man uppnå fred bör man i första hand inrikta sig på att få till stånd ett förhandlingsläge med sin motståndare. Men samma organisation som Erdogan kallar terrorist hade man inlett fredsförhandlingar med. Både PKK och den turkiska regeringen har dock under historiens gång båda varit oskickliga när det gällt att skapa ett förhandlingsläge. Det bör dock tilläggas att den turkiska staten är militärt överlägsen PKK. Den turkiska regeringen har fortsatt att förvägra den kurdiska befolkningen i Turkiet dess nationella och kulturella och politiska rättigheter. PKK har svarat med att attackera turkisk polis och militär.

Den kurdiska befolkningen i Turkiet representeras politiskt dock inte enbart av PKK. PKK är den organisation som genom sina militära aktioner får störst uppmärksamhet i media. Det finns dock flera andra partier som kräver att kurderna ska tillerkännas sina rättigheter och få dem förverkligade. Men även dessa partier har förföljts av regeringen och anklagats för samröre med PKK, såsom exempelvis HDP (Demokratiska samhällspartiet) och ännu tidigare HADEP (Folkets arbetarparti). Partierna har förbjudits och deras ledare fängslats. HDP:s ordförande, Salahattin Demirtas och Figen och parlamentsledamöter tillsammans med 10 andra parlamentsledamöter och 5 000 folkvalda lokalpolitiker som tillhör HDP sitter idag i turkiska fängelser. Regeringen har i flera avseenden bedrivit ett dubbelspel eller talat med kliven tunga. Samtidigt som man sade sig vilja förhandla med HDP-partiet (Partiet för Fred och demokrati) arresterades och fängslades flera av de borgmästare som tillhörde partiet. HDP-ledarna placerades ett s.k. säkerhetsfängelse.

Under president Erdogans första tid vid makten kom samtal till stånd mellan PKK och regeringen 2013. Dessa samtal ingav visst hopp. Utvecklingen i Syrien gjorde emellertid att möjligheterna till en fruktbar dialog mellan PKK och regeringen minskade. PKK krävde att få komma befolkningen i den av IS/Deash angripna staden Kobane till undsättning. AKP-regeringen med president Erdogan i spetsen försökte förhindra detta.

Under 2015 fick HDP över 13 % i parlamentsvalet. HDP-ledaren Selahattin Demirtas var den ende som utmanade Erdogan i presidentvalet. När HDP gick starkt framåt i valet och fick över 80 platser i det turkiska parlamentet som besattes av politiker som gav kurdernas kamp för sina rättigheter sitt stöd föll fredssamtalen med PKK samman och Erdogan proklamerade undantagstillstånd i de kurdiska delarna av Turkiet, vilket medfört svåra umbäranden för befolkningen i denna del av landet.

2016 gjordes en misslyckad påstådd statskupp i Turkiet, oklart av vem. Sedan dess har läget förvärrats ytterligare. Turknationalistiska organisationer och mobb utsatte under valrörelser och folkomröstningar oppositionspartierna, i första hand HDP-partiet, för angrepp och flera terrorattacker mot HDP:s medlemmar och sympatisörer under pågående demonstranter i bl.a. Ankara och under pågående valrörelse i Dyrabakier. Många oskyldiga dödades och flera hundra skadades. Dessa blev särskilt intensiva efter det att HDP lyckats passera den tioprocentsspärr som krävs för att erövra platser i

parlamentet. Efter försöket till det s.k. kuppöversöket, i vilket HDP inte varit inblandat alls, har dess ledare, parlamentariker och flera av partiets medlemmar och aktivister fängslats. Oppositionella intellektuella, författare, lärare, advokater, poeter och journalister har arresterats och fängslats. HDP-ledarna placerades i ett s.k. säkerhetsfängelse. I januari 2017 begärde åklagaren 142 års fängelse för Salahettin Demirtas. En absurd anklagelse följde av ett krav på ett absurt straff.

President Erdogan har i praktiken lyckats tillvägagå sig diktatorisk makt och fängslat sina kritiker.

Från att ha varit ett land med en ledning som sökte kontakt med EU har Turkiets nuvarande ledning vänt Europa ryggen. Vad landets befolkning tycker om den saken idag är svårt att säga, men en stor del av befolkningen i Turkiet såg tidigare ett medlemskap i EU och ett närmande till Europa som något positivt. De kan idag sannolikt inte annat än beklaga att utvecklingen under Erdogan och AKP i snabb takt omvandlat landet allt mer till ett mansdiktatorium som hyser aggregerad mot väst och är på väg bort från demokratin och inte längre hyser någon respekt för mänskliga rättigheter. Turkiet förs av Erdogan och AKP bort från Europa.

EU-kommissionens ordförande Jean-Claude Juncker samt flera av EU-ländernas regeringar, däribland den svenska, har uttalat sig skarpt mot den turkiska regeringens politik. Trots detta förvärras situationen dag för dag. Turkiet utnyttjar Interpol för att komma åt journalister och oppositionella som sökt asyl i t.ex. Sverige, Frankrike och Spanien. Senaste fallen gäller den svenska turkiske journalisten Hamza Yalcin som på Erdogans begäran fängslades under sin semester i Spanien. Ett annat liknade fall har inträffat i Tyskland. Angela Merkel har varit tydlig i sin kritik mot Erdogan när tyska medborgare fängslas både i Turkiet och när Erdogan missbrukar Interpol i syfte att tysta sina kritiker.

Det finns emellertid all anledning att ytterligare skärpa kritiken mot den turkiska regeringen för dess brott mot demokratins principer och bristande respekt för mänskliga rättigheter.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Det finns också anledning för Sverige att i internationella sammanhang agera för att förhindra att den kurdiska befolkningen och andra folkgrupper i Turkiet såsom aleviter, armenier, greker, assyrier, zaza, kaldéer m.fl. inte utses till syndabockar och paria för att dölja AKP-regeringens oförmåga att medverka till fred genom att erkänna kurderna och andra folkgrupper deras rättigheter.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Av detta följer att Sverige bör kräva att den turkiska regeringen häver det undantagstillstånd som införts och hårt drabbar den kurdiska befolkningen samt frigör alla politiska fångar, dvs. såväl regeringskritiska journalister som inspärrade oppositionella parlamentariker, Demirtas, andra politiker i HDP och alla politiska aktivister.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Sverige och EU bör medverka till att fredssamtal inleds mellan den turkiska regeringen och PKK.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Kurdistan Irak – en ny stat i födslovåndor?

Efter Saddam Husseins fall i Irak skapades en federation mellan Kurdistan Irak och övriga Irak. Denna federation har dock under de år som gått sedan Saddam Hussein störtades inte fungerat. Kurderna har mycket länge längtat efter att rå sig själva, medan regeringarna i Bagdad fortsatt uppträda diskriminerande mot kurderna. Något förtroendefullt förhållande mellan de styrande i Kurdistan Irak och regeringen i Bagdad har inte uppstått.

Bildandet av en självständig kurdisk stat skulle – förutom att kurderna fick sina folkrättsligt välgrundade rättigheter förverkligade – även kunna innebära fördelar både för kurderna och för den arabiska befolkningen i Irak. Irak skulle kunna använda inkomsterna från sina naturresurser och mänskliga resurser till att bygga upp sitt land istället att förslösa dem på rustningar och krigföring mot kurderna, medan kurderna skulle slippa de lidanden de åsamkats under de senaste hundra åren.

I praktiken har kurderna sedan Irakkrigets slut och Saddam Hussein störtades 2003 styrt sig själva i nästan alla avseenden – man har till och med egna militära styrkor. Kurderna förmår således styra sig själva. Och har rätt att göra det. De som försöker förhindra kurderna från att förverkliga sina rättigheter begår brott mot folkrätten.

Sverige bör alltså i enlighet med folkrättens principer kraftfullt värna om en ny kurdisk stat om en sådan bildas och hävda dess rätt att existera.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Få statsbildningar föds utan våndor. Idag är situationen kritisk och oroande i Kurdistan Irak både beroende på det yttre tryck som kurderna är utsatta för i en orolig omvärld med IS/Daesh utanför dörren och på grund av den situation som råder i Turkiet och Iran. Båda dess stater uppträder hotfullt mot Kurdistan Irak, liksom regeringen i Bagdad.

De interna förhållandena är i skrivande stund inte idealiska i Kurdistan Irak. Presidenten i Kurdistan Irak, Masoud Barzani, höll sig länge kvar vid makten, trots att hans mandat gått ut. Han dröjde sig länge kvar vid makten utan att ha mandat för det. Han lät inte upplösa parlamentet och förhindrade talmannen att utöva sitt ämbete. Oppositionen undertrycktes. Dess tidningar stängdes och flera kritiska journalister kidnappades och hittades senare mördade. Korruptionen var och är omfattande. Den politiska makten har i praktiken inte varit skild från den dömande makten, dvs. man uppfyller inte rättsstatens principer, vilket medverkat till ökad korruption. Det finns inte heller någon tydlig strävan att skapa ett sekulärt statssystem.

1917 genomfördes på president Barzanis initiativ en folkomröstning om kurdisk självständighet. Resultatet blev ja till självständighet, men den irakiska centralregeringen förklarade genast att man avsåg att inte bry sig om detta resultat. En tid därefter avgick Barzani som president, som avstått från att utropa en kurdisk stat i Kurdistan Irak. Senare avgick han som president. För närvarande står Kurdistan Irak inför ett val. Inför detta har Barzani, som företräder Kurdistans Demokratiska parti (KDP) tagit initiativet och föreslagit en nationell enhetsregering. Detta förslag har kritiserats av ledaren för Kurdistans Patriotiska Union (PUK), Barham Salih.

Sedan länge är hedersmord förbjudet i lag, men lagen efterlevs inte av myndigheterna. Många unga kvinnor är utsatta för hedersvåld i form av fysisk och psykisk misshandel i hederns namn. Den politiska makten har i praktiken inte varit skild från den dömande makten, vilket medverkat till ökad korruption.

Sverige borde sålunda i sina kontakter verka för att den politiska makten i Kurdistan Irak tydligt skiljs från den dömande makten.

Detta vill jag ge att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Det går dock inte att rättfärdiga en inskränkning av kurdernas nationella självbestämmande med hänvisning till att den nya statsbildningen lider av födslovåndor. Det går inte heller att överse med brott mot demokratiska och mänskliga rättigheter med hänvisning till att situationen på andra områden är kritisk och svårhanterlig.

En självständig kurdisk stat?

Kurdistan Irak har ingen lång demokratisk tradition att bygga på. Sverige bör i sitt solidaritetsarbete och sin biståndsverksamhet och i andra sammanhang stödja det kurdiska folket i dess strävan att skapa ett folkligt demokratiskt styrelseskick.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Särskilt bör man göra det när det gäller byggandet av självständiga fackliga och folkliga organisationer så att det civila samhället stärks.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Kvinnornas ställning i detta viktiga arbete måste beaktas som särskilt betydelsefullt.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Det kurdiska samhället är liksom många andra fattiga samhällen sedan lång tid tillbaka i historien präglad av patriarkala klanstrukturer, vilka är ett allvarligt hinder när det gäller strävandena att bygga upp ett demokratiskt rättssamhälle med lika rättigheter för män och kvinnor. Det sistnämnda bör särskilt understrykas. Kvinnorna och barnen är utsatta för ett omfattande hedersvåld, vilket en regering i en ny stat eller en stat under bildande, måste hantera i överensstämmelse med vad som sägs i FN:s deklARATIONER om de mänskliga rättigheterna och om kvinnans och barnets rättigheter. Könstympning och hedersrelaterat förtryck är toppen på ett isberg av vardagligt traditionellt betingat våld mot kvinnor.

I flera av avseenden har Sverige en lång historia av kamp för ett demokratiskt statsskick och kamp för kvinnors rättigheter och för jämställdhet mellan könen. Under flera årtionden har Sverige stött kurdernas kamp för sina rättigheter på en rad områden. Vad Sverige bör göra är följaktligen att kraftfullt understödja de krafter i den nya staten som kämpar för kvinnors rättigheter och mot traditionellt betingade patriarkala strukturer som innebär inskränkningar av kvinnors rättigheter där hedersvåldet utgör en väsentlig del.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Kurdernas situation i Iran

Kurderna i Iran har en lång historia av kamp för självbestämmanderätt och självstyre. 1945 utropade man den s.k. Mahabadrepubliken, vilken brutalt slogs ned av regimen i Teheran. Dess ledare avrättades. Under årens lopp – både under shahen Reza Pahlavis tid och den islamistiska fundamentalismens tid – har det funnits olika grupper och partier som vid skilda tidpunkter tvingades att föra en väpnad gerillakamp för kurdernas rättigheter. Kurdistans Demokratiska Parti/Iran (KDPI), Komala/Irans Kommunistiska

Parti och på senare tid PJAK (Partiet för fritt liv i Kurdistan) är några av de organisationer som tvingades att föra en väpnad kamp mot regimen i Teheran.

Situationen för mänskliga rättigheter i allmänhet och i synnerhet för kurderna och andra minoriteter samt kvinnorna i Iran är outhärdlig, särskilt mot bakgrund av omfattande avrättningar av kurdiska politiska fångar som hängs i lyftkranar och avrättas offentligt. I skrivande stund hungerstrejkar flera framträdande arbetaraktivister och kräver sina grundläggande rättigheter såsom t.ex. rätten att organisera sig självständigt och för att arbetarna ska få sina löner utbetalda i tid.

Idag är många kurdiska kvinnor och män satta i fängelse i Iran på grund av sin politiska övertygelse. Det rör sig om mellan 250 och 1 000 kurdiska regimmotståndare. Det är svårt att ange något exakt antal. Denna svårighet när det gäller att ange antalet politiska fångar visar på ett tydligt uttryck för godtyckligheten i det iranska rättssystemet, som är undermåligt när det gäller rättssäkerheten. År 2016 ökade antalet avrättningar kraftigt. Enligt Amnesty International avrättades minst 24 kurdiska politiska fångar enbart under augusti månad 2016. Och i hela Iran överskred antalet avrättningar 900 detta år. Den 8 september 2018 avrättade Iran dessa politiska fångar, Ramin Hossein-Panahi, 24 år, Zanyar Moradi, 30 år och Loghman Moradi, 32 år efter flera års brutal tortyr i iranskt fängelse.

Iran utnyttjar situationen i Irak för att komma åt oppositionella. I början av september i år bombade Iran KDP och KDPI:s läger i Kurdistan Irak. Många ledande politiker däribland kvinnor mördades och ett 40-tal skadades i attackerna. Det är inte första gången Iran förföljer och mördar oppositionella kurdiska politiker i andra länder.

Kvinnorna i landet lever under könsapartheid. Men trots detta har kvinnorna trotsat regimen och kämpar mot tvångsslöja och fundamentalism.

Miljontals kvinnor har fått anmärkningar och hotelser för att de inte accepterat den av islamisterna påtvingade slöjan. Tusentals kvinnor får frätande syra kastad i ansiktet för att de visat några hårstrån (bad hijabi).

Under 2018 har det inträffat att kvinnor öppet visat sin avsky när det gäller slöjtvånget och genomfört demonstrationer mot tvånget att bära slöja. Dessa demonstrationer mot slöjtvånget är en kamp för kvinnors mänskliga och demokratiska rättigheter. De kvinnor som demonstrerar på detta sätt tar en stor risk när de protesterar. Men de gör det för att visa att de är självständiga och vägrar att underordna sig manssamhällets förtryck.

Den svenska regeringen bör i sina kontakter med den iranska regimen ständigt kräva att den iranska regimen upphör med förföljelserna av politiskt oppositionella och med avrättningarna av kurdiska regimotståndare men också upphäver den könsapartheid mot landets kvinnor som råder i landet.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

I flera av avseenden har Sverige en lång historia av solidaritet med minoriteter, i kampen för kvinnors rättigheter, för fackliga rättigheter, rätten till det egna modersmålet, för hbtq-personers rättigheter och för jämställdhet mellan män och kvinnor. Under flera årtionden har Sverige stött kurdernas kamp för sina rättigheter på en rad områden. Vad Sverige bör göra är följaktligen att kraftfullt understödja demokratiska, sekulära och feministiska krafter i Kurdistan Iran både i exilen och inne i landet genom att villkora handel och handelsavtal med Iran.

Efter valet 2013 av Hassan Rohani till president var det många politiker och bedömare i väst som spådde att den islamistiska regimen skulle bli mer öppen och kanske inta en försonligare hållning till kurderna. Sådana förhoppningar kan inte grunda

sig på annat än okunnighet om vilka som styr i Iran. Det är inte presidenten utan den andlige ledaren, ayatollah Khamenei och det s.k. väktarrådet som har den verkliga makten. Presidenten är detta råds hantlangare. Innehållet i den iranska regimen är alltså i grunden oförändrad, trots att man bytt president. I västvärlden borde man dessutom lärt sig av historien. När ayatollah Khatami valdes till president 1997 talades också mycket om ett töväder i den iranska politiken. Av det blev det intet.

I EU har man talat om att man måste föra en kritisk dialog med Iran. Vår tidigare utrikesminister Lena Hjelm-Wallén tvingades för cirka 20 år sedan att konstatera att denna kritiska dialog inte lett till något resultat när det gäller respekten för demokratiska och mänskliga rättigheter. Hennes konstaterande står sig fortfarande. Och det står sig särskilt väl när det gäller kurdernas situation. Samma sak gäller för kvinnorna.

Högeroppositionella grupper hoppades på USA:s stöd under 2016, men när den iranska regimen visade sig villig att gå USA till mötes och avstå från att utveckla sitt kärnenergiprogram försvann detta hopp. Efter överenskommelsen mellan USA och Iran stod västvärldens utrikesministrar istället i kö för att ingå allehanda ekonomiska relationer och avtal med Iran. Den iranska regimen opålitlighet har i dagarna (september 2017) kommit till uttryck i att man efter kärnenergiprogrammets avveckling kommit med nya hot i form av ballistiska robotar.

Idag är Iran i djup ekonomisk kris. Matvaror har gått upp 70% och USAs sanktioner använder regimen i Iran för att förtrycka det iranska folket ännu mer. Detta drabbar naturligtvis den fattigaste andelen av befolkningen, inte minst kurderna och andra minoriteter vars områden redan är ekonomiskt eftersatta.

En mycket ringa del av de fördelar som de ekonomiska avtalen kommer att komma befolkningen i Iran till del. I synnerhet kommer den kurdiska delen av landet att bli förfördelad, eftersom den islamistiska regimen under hela sin tid vid makten systematiskt diskriminerat Kurdistan och kurderna samt andra minoriteter genom att medvetet styra resurser och investeringar bort från de kurdiska områdena. Arbetslösheten i Kurdistan samt bland många andra minoriteter t.ex. afghaner, beluchier, yarier, araber m.fl. Drogmissbruk, prostitution och social misär är följaktligen mer utbredd i fattiga delar av Iran och bland landets minoriteter. Bristande grundläggande demokratiska fri- och rättigheter, repression, förföljelser, tortyr, fängelse och somaliska avrättningar har drabbat alla demokratiserande människor och landets befolkning lider, i synnerhet kurderna och kvinnorna i Iran.

I väst och även i Sverige råder det en utbredd föreställning om att s.k. kritiska dialoger och ekonomiska förbindelser stimulerar framväxten av demokrati och ökar respekten för mänskliga rättigheter. Det trodde den tidigare borgerliga regeringen och det tycks även den nuvarande regeringen göra. Om man verkligen tror att det finns ett direkt samband mellan ekonomiska relationer å ena sidan och en positiv utveckling när det gäller respekten för mänskliga rättigheter och demokrati å den andra gör man sig skyldig till ett ideologiskt självbedrägeri. Några sådana samband finns inte. Det har visat sig när det gäller Turkiet och det visar sig just nu när det gäller Iran. Fria fackföreningar förföljs nu alltmer aktivt av regimen och fängelserna fylls av fackliga aktivister. Mer än halva befolkningen i landet är kvinnor som saknar grundläggande mänskliga rättigheter, de har förmyndarskap i Iran och lever under sharia. Yttrandefriheten är sedan länge utrotad. Kurdiska oppositionella avrättas inte bara för de handlingar de begår utan även för de åsikter de kan hysa.

Om svenska företag skall investera i Iran måste en mycket strikt uppförandekod gälla som innebär att företagen respekterar mänskliga rättigheter inberäknat rättigheter

för de anställda vid de svenska företagen att förhandla med arbetsgivaren om löner och arbetsvillkor i enlighet med ILO:s kärnkonventioner.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Om svenska företag vill investera i Iran bör den svenska regeringen medverka till att investeringar görs i de eftersatta kurdiska områdena så att arbetstillfällen skapas.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Målet för Sveriges politik när det gäller kurdernas rättigheter i Iran måste vara att alla minoriteter i Kurdistan Iran måste få sina rättmätiga kulturella, demokratiska och mänskliga fri- och rättigheter förverkligade.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

I och med att Donald Trump utsågs till president i USA har relationerna mellan det islamistiska Iran och USA allvarligt försämrats. Trump har inlett en ekonomisk bojkott mot Iran, där han gör sitt bästa för att dra med sig Europa. Därmed äventyrar Trump den överenskommelse med Iran när det gäller att avstå från kärnvapentillverkning som USA träffade under president Obama. En politik av den typ som Trump för medför bara att folket sluter upp bakom regimen i kamp mot ”den store satan”.

Sverige bör enskilt och gärna tillsammans med andra EU-länder i sina relationer med USA mana presidentens administration till besinning i relationerna med Iran.

Detta vill jag att riksdagen skall ge regeringen till känna.

Amineh Kakabaveh (V)